

La Cambra valora positivament l'acord pel traspàs de Rodalies i la reducció del deute, però demana seguir treballant per reduir el dèficit crònic de finançament que perjudica la competitivitat de les empreses i el benestar social

- Aquest fet provoca que Catalunya sigui la 4ª comunitat amb el PIB per càpita més elevat, però la 12^a en termes de progrés social.
- L'actual model de finançament limita la capacitat de despesa social (en àmbits com l'educació, la sanitat i l'habitatge) i despesa productiva (R+D, infraestructures, etc.) de Catalunya en relació amb altres CA i amb els països europeus, d'acord amb el que li pertocaria segons el seu PIB per càpita.
- El dèficit d'inversió pública que pateix Catalunya en relació amb Europa cada any és de mitjana de l'1,5% del PIB, als quals se sumen el dèficit en sanitat (1,2% del PIB català), educació no universitària (0,3%) i en R+D (0,1%), entre altres.

Barcelona, 9 de novembre del 2023.- La Cambra de Comerç de Barcelona valora molt positivament l'acord pel traspàs de Rodalies, així com l'assumpció per part de l'Estat dels 15.000 milions del deute de la Generalitat amb el Fons de Liquiditat Autònoma (FLA), que suposarà un estalvi al voltant dels 1.300 milions d'euros en el pagament d'interessos a futur.

Tanmateix, demana que se segueixi treballant per reduir el dèficit crònic de finançament que pateix Catalunya de cara a la negociació dels Pressupostos Generals de l'Estat. Amb aquest objectiu, la Cambra ha analitzat l'**impacte de l'infrafinançament de Catalunya en àmbits clau que afecten a la competitivitat de les empreses i al benestar de les persones**. Una vegada assolida la investidura d'un govern a l'Estat, és obligació de la política trobar una solució justa i efectiva a aquest problema.

Infrafinançament de Catalunya

Catalunya pateix un dèficit crònic de finançament amb l'Estat, com posa de manifest el desequilibri entre la seva capacitat fiscal i els recursos percebuts per l'actual model de finançament autonòmic. En concret, **Catalunya ocupa la 4ª posició en termes de PIB per càpita, però baixa a la 10^a en recursos percebuts del sistema** ([taula](#)).

La diferència entre la posició en PIB per càpita i els recursos percebuts **vulnera el que es coneix com a principi d'ordinalitat**. És a dir: la redistribució interterritorial de recursos operada pel sistema de

finançament fa que una comunitat com Catalunya, que aporta per sobre de la mitjana, rebi menys recursos per càpita que una comunitat que aporta menys ingressos per càpita al sistema.

Aquest fenomen provoca que la capacitat de generar renda i riquesa de Catalunya no es tradueixi proporcionalment en benestar efectiu per a la població, com posa de manifest el **desequilibri entre la posició que ocupa Catalunya a l'Estat en termes de PIB per càpita (4^a) i l'Índex de Progrés Social (12^a)** que elabora la Comissió Europea. En contrast, altres comunitats autònomes (CA) amb menys capacitat de generació d'ingressos que Catalunya, assoleixen una millor posició en termes de benestar social, gràcies a un sistema de redistribució dels recursos que les beneficia, penalitzant a Catalunya.

Comunitat Autònoma	PIB per càpita €/hab. - 2021	Posició s/17	Comunitat Autònoma	Recursos públics* €/hab. - 2021	Posició s/15	Comunitat Autònoma	Índex Progrés Social**	Posició s/17
C. Madrid	34.821	1	Cantàbria	3.632	1	País Basc	73,9	1
País Basc	32.925	2	Extremadura	3.422	2	Navarra	73,6	2
Navarra	31.024	3	C-Lleó	3.411	3	La Rioja	71,7	3
Catalunya	29.942	4	La Rioja	3.365	4	Aragó	70,8	4
Aragó	28.912	5	Astúries	3.293	5	Cantàbria	70,5	5
La Rioja	27.279	6	Aragó	3.270	5	C. Madrid	69,7	6
Balears	24.866	7	Galícia	3.251	7	C-Lleó	68,8	7
C-Lleó	24.428	8	C-Manxa	2.947	8	Galícia	68,7	8
Cantàbria	23.730	9	Balears	2.910	9	Astúries	68,5	9
Galícia	23.499	10	Catalunya	2.848	10	C. Valenciana	67,8	10
Astúries	23.235	11	C. Madrid	2.834	11	Canàries	67,4	11
C. Valenciana	22.289	12	Canàries	2.818	12	Catalunya	67,1	12
Múrcia	21.236	13	Andalusia	2.724	13	Balears	65,2	13
C-Manxa	20.655	14	Múrcia	2.714	14	Múrcia	65,2	14
Extremadura	19.072	15	C. Valenciana	2.691	15	Extremadura	64,3	15
Canàries	18.990	16				C-Manxa	63,4	16
Andalusia	18.906	17				Andalusia	61,8	17

Fonts: Comissió Europea. Regional Social Progress Index, 2020, Comptabilitat Regional d'Espanya (INE) i Generalitat de Catalunya

* Sense dades per al País Basc i Comunitat Foral Navarra

** Correspon a la segona versió del 2020 sobre dades 2016. Comunitats Autònomes segons NUTS 2

Impacte de l'infrafinançament de Catalunya en la competitivitat

El primer àmbit a considerar pel que fa a l'impacte econòmic de l'infrafinançament de Catalunya en la competitivitat és el dèficit en inversió. Es consideren tres nivells, del més general al més específic.

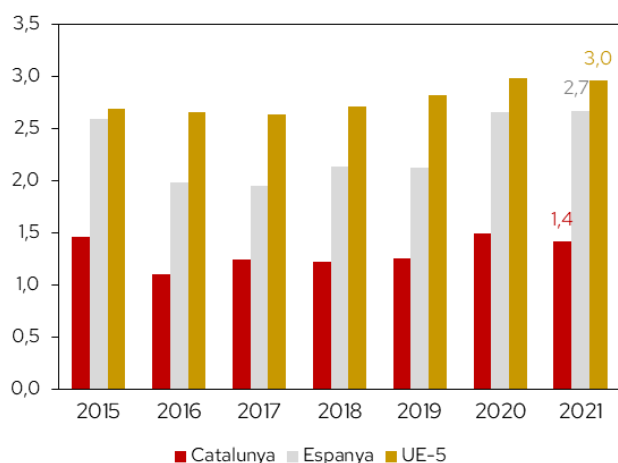
Primer, la inversió total del conjunt del sector públic (sector públic central, autonòmic i local) a Catalunya (en % del PIB) ha estat sistemàticament inferior a la del nucli europeu (UE-5: Alemanya, França, Itàlia, Països Baixos i Bèlgica) i la d'Espanya en el període 2015-2021 (gràfic). Així, en termes de PIB, **el dèficit mitjà anual en inversió pública total executada a Catalunya seria d'uns 3.400 M€ (1,5% del PIB català) si es pren com a referència l'esforç inversor de la UE-5, o de 2.300 M€ si el criteri és Espanya (1,0% del PIB català).**

Segon, la inversió total del sector públic central¹ a Catalunya (10,7% de la inversió total regionalitzada en el període 2015-2021) ha estat persistentment per sota del seu pes poblacional (16,2%) i econòmic (19,0%) (gràfic). En canvi, la inversió pública mitjana de l'Estat executada a la Comunitat de Madrid (16,6% del total) durant el mateix període se situa per sobre de la seva població (14,0%), però inferior a la seva contribució econòmica (19,3%). **Si Catalunya hagués rebut del sector públic central un volum d'inversió proporcional al seu pes econòmic durant aquest període, cada any la inversió rebuda mitjana hauria estat uns 1.400 M€ superior** (el 0,6% del PIB català).

De fet, aquest dèficit d'inversió de l'Estat a Catalunya s'explica en gran mesura pel persistent baix grau d'execució (60% de la inversió pressupostada de mitjana en el període 2015-2021), especialment el darrer any (36%). A la Comunitat de Madrid, en canvi, el grau d'execució els darrers anys se situa sempre per sobre del 100%. **Si el sector públic central hagués complert amb el pressupost previst durant el període 2015-2018 i 2021², la inversió pública anual a Catalunya hagués estat 580 M€ superior de mitjana** (el 0,2% del PIB català).

Inversió pública executada total

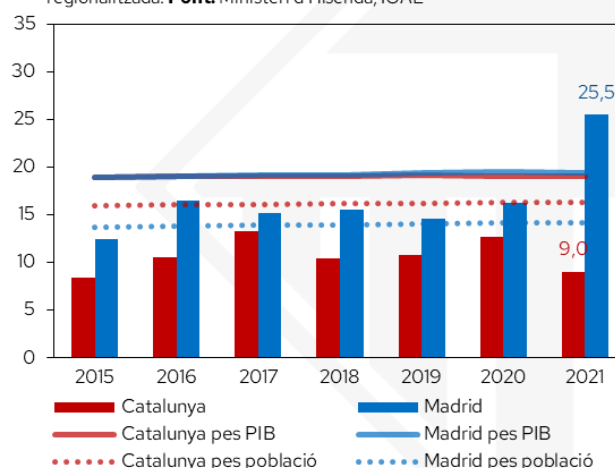
En % sobre el PIB. **Font:** Cambra de Comerç de Barcelona a partir d'AMECO, BBVA-IVIE i Gencat

*UE-5: Alemanya, França, Itàlia, Països Baixos i Bèlgica.

Inversió executada a Madrid i a Catalunya pel sector públic estatal.

En % sobre inversió pública estatal total regionalitzada. **Font:** Ministeri d'Hisenda, IGAE

Notes: (i) la inversió executada és la suma d'AGE, organismes autònoms, altres entitats amb pressupostos estimatius i empreses públiques; i (ii) l'any 2021 s'ha computat com a inversió els 191 M€ de rescat de les autovies radials de Madrid.

I, tercer, Catalunya és la segona comunitat autònoma amb un dèficit d'inversió en infraestructures del sector públic central més elevat en relació amb el seu pes econòmic en el període 2015-2020 (taula). En particular, la participació de Catalunya en la inversió estatal en infraestructures ha estat del 13,6% durant els darrers anys, clarament per sota del seu pes en el PIB (19,1%). **D'acord amb el criteri de**

¹ Sector públic central o Estat fa referència a l'Administració General de l'Estat, organismes autònoms i empreses públiques vinculades.

² S'exclou el 2019 i 2020 del càlcul del grau d'execució perquè es van prorrogar els pressupostos de l'Estat.

rellevància econòmica, el dèficit mitjà en inversió en infraestructures del sector públic central a Catalunya es xifra en gairebé 270 M€ anuals.

Dèficit/Superàvit d'inversió pública estatal anual en infraestructures en relació amb el seu pes econòmic. 2015-2020

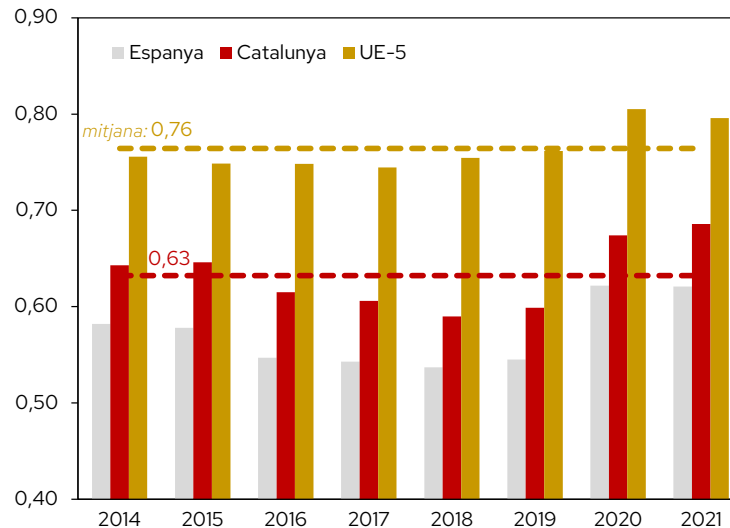
En mitjana anual 2015-2020, M€ i %. **Font:** Elaboració pròpia a partir de dades del MITMA i INE

	Inversió liq. (2015-2020)	% Inversió reg. (2015-2020)	% PIB (2015-2020)	Dèficit (-) / Superàvit (+)
C-Lleó	710	14,4	4,9	469
Galícia	443	9,0	5,2	186
C-Manxa	340	6,9	3,5	169
Aragó	245	5,0	3,1	92
Extremadura	158	3,2	1,6	77
Cantàbria	96	1,9	1,1	40
Astúries	131	2,6	1,9	35
Múrcia	146	3,0	2,6	17
Andalusia	671	13,6	13,4	11
La Rioja	26	0,5	0,7	-9
Balears	94	1,9	2,6	-35
Canàries	133	2,7	3,7	-52
C.Valenciana	367	7,4	9,3	-93
Catalunya	673	13,6	19,1	-269
Madrid	513	10,4	19,1	-433

El segon gran àmbit que incideix sobre la competitivitat i el progrés econòmic d'una economia és la seva despesa en R+D (gràfic). Així, en aquest cas Catalunya també mostra una despesa (en relació amb el seu PIB) clarament inferior a la del nucli europeu (0,63% i 0,76% del PIB de mitjana, respectivament, entre el 2014 i el 2021). **Per convergir amb la mitjana europea, Catalunya hauria d'invertir al voltant de 300 M€ addicionals** (passant dels 1.373 M€ als 1.676 que li correspondrien si fes un esforç comparable al dels països europeus de referència).

Despesa en R+D. Administracions públiques i universitats*.

En percentatge del PIB. Font: Eurostat

* Inclou universitats públiques i privades.

Impacte de l'infrafinançament de Catalunya en el benestar social

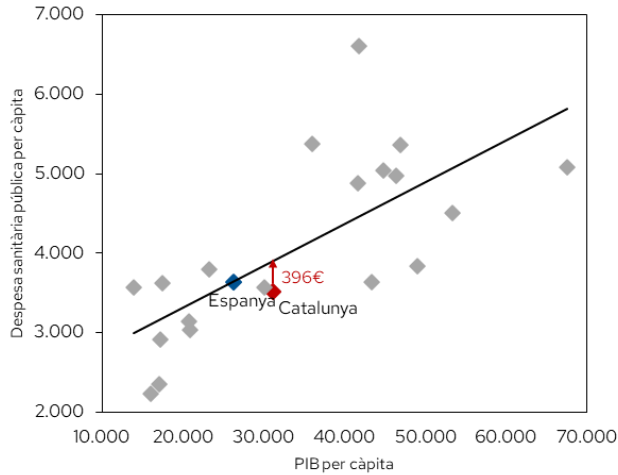
Catalunya també arrossega importants **dèficits en els àmbits de la despesa social**, que afecten –entre d'altres– a la **salut, l'educació o l'habitatge** (concentrant els dos primers el 44% del pressupost de la Generalitat el 2023).

Pel que fa a la salut, s'observa que el percentatge que dediquen els països europeus en despesa sanitària pública és creixent en el PIB per càpita. És a dir, com més ric és un país, més tendeix a gastar proporcionalment el seu sector públic en l'àmbit de la salut (gràfic). D'acord amb aquesta relació i tenint en compte el PIB per càpita de Catalunya, podem estimar que el **dèficit d'inversió en sanitat pública és de 396€ anuals per càpita, el que representa l'1,2% del PIB català el 2019 (3.022 M€)**.

Aplicant la mateixa lògica a l'àmbit de l'educació pública (en centres no universitaris), el **dèficit per alumne se situa en els 705€**. Multiplicant aquesta xifra pel nombre de matriculats en estudis no universitaris en centres públics a Catalunya l'any 2019, **el dèficit total assoleix els 623 M€ (l'equivalent al 0,25% del PIB català)**.

Despesa pública en sanitat per càpita*. Catalunya i països europeus seleccionats. 2019. Euros corrents.

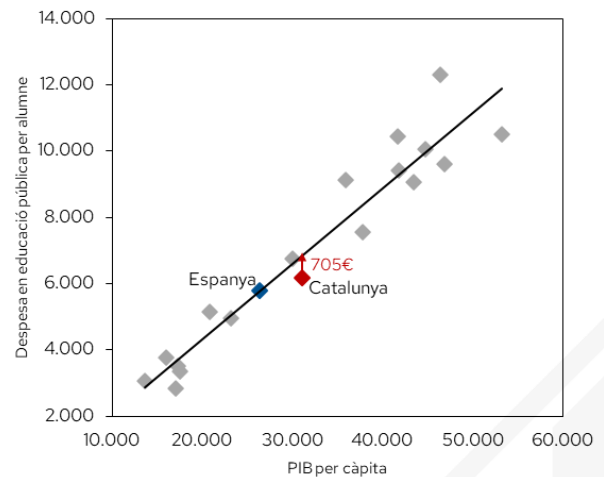
Font: Elaboració pròpia a partir de l'OCDE, Idescat i Eurostat

*La despesa sanitària pública a Catalunya la componen: Generalitat de Catalunya, corporacions locals, mutualitats públiques de l'Estat, SS i Administració de l'Estat.

Despesa en educació pública per alumne*. Catalunya i països europeus seleccionats. 2019. Euros corrents.

Font: Elaboració pròpia a partir del Departament d'Educació, Idescat i Eurostat

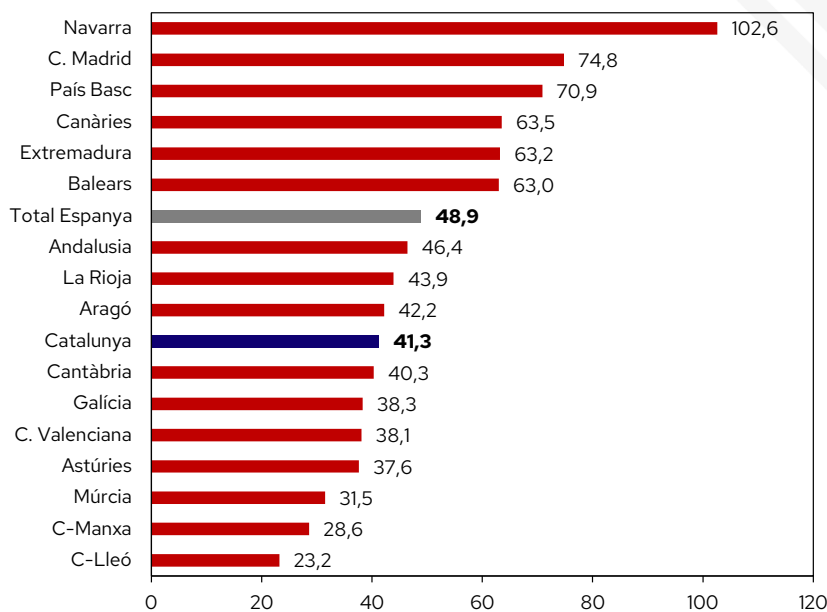

*Despesa en educació pública per alumne (no universitari) a temps complet en centres públics.

Finalment, es considera la **inversió pública en habitatge**, en euros per habitant, referida a l'any 2019, que fan les comunitats autònomes i les entitats locals (gràfic). El rànquing l'encapçalen Navarra, la Comunitat de Madrid i el País Basc, a molta distància de Catalunya. Si suposem que el nivell que li correspondria a Catalunya és la mitjana (ponderada) de les tres comunitats líders en aquest àmbit, podem estimar un **dèficit mitjà anual de Catalunya de 263 M€ (el 0,1% del PIB català)**.

Despesa en inversió en habitatge de comunitats autònomes i ajuntaments. 2019.

Euros/hab. Font: Ministeri d'Hisenda i Ministeri de Transport, Mobilitat i Agenda Urbana

Valoració

Catalunya pateix dèficits crònics de finançament amb un impacte significatiu sobre la competitivitat de les empreses i el benestar de les persones. Aquestes dèficits són considerables quan la comparativa es fa amb altres països europeus, ajustant els valors als diferencials en PIB per càpita. Però també són molt importants en comparació amb altres CA en determinats àmbits clau, com és el cas, per exemple, de la inversió pública en infraestructures o en habitatge.

Correspon a la política formular solucions a aquest problema i aplicar-les. Des de la Cambra **reclamem als partits i als governs que plantegin i pactin solucions efectives sense més dilacions**. Ara bé, hi ha alguns **principis generals que convindria tenir en compte**:

- El finançament de Catalunya està condicionat per un model de finançament autonòmic que porta 10 anys caducat i que **l'impedeix tenir un nivell de serveis públics de qualitat mínimament proporcional a la seva capacitat fiscal**.
- Aquesta tensió entre la capacitat per generar ingressos i el marge per dedicar aquests ingressos a finançar necessitats de despesa està sent cada vegada més aguda a mesura que **l'envelliment de la població pressiona a l'alça les despeses en competències pròpies de les CA, com la sanitat o els serveis socials, en detriment de la despesa productiva** – com les infraestructures, la formació o el suport a la innovació.
- Per tant, qualsevol solució efectiva al problema haurà de passar per un sistema de finançament, que podria estar obert a totes les CA que vulguin acollir-se, i que ponderi més els **principis d'eficiència i capacitat fiscal** en comparació amb la situació actual, respectant **el principi d'equitat** per cobrir un nivell adequat de prestacions socials bàsiques a totes les CA.
- Per últim, caldria passar d'un model molt descentralitzat en les despeses i molt centralitzat en els ingressos, cap a un model que permetés a aquelles CA que ho desitgin assumir un **grau superior de responsabilitat fiscal, tant en les despeses com en els ingressos** –tant pel que fa a la capacitat normativa, com a la gestió i la recaptació dels tributs.

En resum: **Catalunya hauria de disposar dels ingressos necessaris per satisfer les pròpies despeses en funció de la seva capacitat fiscal. Qui gasta ha de ser qui recapta els impostos. Aquests principis són compatibles amb fixar un cert volum de transferències interterritorials per finançar els serveis comuns que presta l'Estat i garantir un nivell adequat de prestacions socials a tots els territoris.**